

Müzik Öğretmenlerinin Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Müzik Alanındaki Gelişmelere Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Aydın İli Örneği

The Discussion of Music Teachers' Views on Reforms in Music Field During Early Turkish Republic: Sample of Aydın

Evin Erden¹, Adnan Öztürk², Alev Çelik³

ÖZET

Araştırmanın amacı Aydın ilinde görev yapan müzik öğretmenlerinin; Cumhuriyet'in ilk yıllarında müzik alanındaki gelişmelere, bu gelişmelerin günümüz müzik eğitimine ve kültür hayatına yansımalarına yönelik görüşlerini değerlendirmektir. Genç Cumhuriyet Türk sanatını tüm zorlu koşullara rağmen kendi öz yapısını koruyarak evrensel düzeye taşınmaya çalışmıştır. Bu dönemde atılan adımlar, kültürel miras ve kültürel ilerleme adına önemli adımlar olarak görülmektedir. Araştırmanın verilerinden hareketle, çalışmanın; müzik öğretmenlerinin görüşlerinden yola çıkarak, bu gelişmelerin günümüz eğitim sisteminin içindeki konumu ve ilerlemesinin bugün ne düzeyde devam ettiği noktasında ışık tutması açısından önemli bir soruya yanıt aradığı düşünülmektedir. Çalışma, nitel araştırma deseninde yapılandırılmış ve veri toplama tekniği olarak da yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır. Görüşmeler, 2012-2013 eğitim- öğretim yılında Aydın ilinde bulunan çeşitli sosyo-ekonomik düzeylerdeki okullarda eğitim veren 20 gönüllü müzik öğretmeni ile yapılmıştır. Görüşme verilerinin çözümlenmesi ise betimsel analiz ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, müzik öğretmenlerinin Cumhuriyet'in ilk yıllarında müzik alanındaki gelişmelere özellikle de bu dönemde kurulan Halkevleri ve Köy Enstitülerinde yapılan müzik çalışmalarına yönelik yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Bu durum, söz konusu kurumlara ilişkin bilgilerin müzik tarihi kitaplarında yer almaması ile açıklanabilir. Tüm bunların yanı sıra bu dönem yapılan yeniliklerin Atatürk'ün kişilik özelliklerinden kaynaklandığı ve bu dönemden sonra geriye gidiş olduğu da müzik öğretmenleri tarafından özellikle vurgulanan bir sonuçtur. Müzik kültürü ve müzik eğitiminin gelişmesinde devlet politikalarının önemi de yadsınamaz bir gerçekliktir.

Anahtar Kelimeler: *Müzik Eğitimi, Cumhuriyet Dönemi, Müzik ve Çağdaşlaşma, Halkevleri*

ABSTRACT

The aim of the study is to evaluate the opinions of music teachers about the developments performed in music field in republic period and also their ideas related with the reflections of these developments on the music education and cultural life of today. Young Republic tried to carry the Turkish art to universal level by preserving its structure despite all difficult conditions. The studies performed in that period are assumed as important steps in terms of cultural development. From the point of view of research data it is considered that the study seeks answer to an important question, the position of innovations made in music field in republic period in today's education system and the up-to-date situations of these innovations. The study was configured in qualitative research pattern and as data collection technique, semi-configured individual interview technique was used. The interviews were performed in 2012-2013 academic year with 20 volunteer music teachers giving education in Aydın city schools of various socio-economical levels. The resolution of interview data was performed by descriptive analysis. It can be comment that music teachers do not have detailed info related with republic period music developments and that they assumed the reason for this as insufficient education in universities related with

¹ Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı

² Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Tarih Eğitimi Anabilim Dalı

³ Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

this subject. In the interviews almost no info could be gathered related with music studies performed in public houses and village institutes. At the end of examinations it was understood that these institutions having important contribution related with music take very negligible place in the music history books. Besides another emphasized conclusion is that the developments in that period were addressed to personality properties of Atatürk and that a decline occurred after his era. The importance of government policies in development of music culture and music education is an undeniable reality.

Key words: musical education, republic period, music and modernization, public houses

Sanat, toplumların simgesi haline gelen ve bir toplumun dünyadaki varlığını ispat eden en önemli oluşumdur. Güzel sanatların önemli dallarından biri olan müzik, duygu ve düşüncelerin sesle anlatılması olarak tanımlanabilir. Montesquieu'ya göre *“bir ulusun müzikteki eğilimine önem verilmezse, o ulusu ilerletmek olanaksızdır”* (Turan, 2000). Kişilerin, toplumun ve devleti yöneten unsurların sanata bakışı ulusu ilerletmek ve kültürel mirasın geleceğe taşınması açısından önemlidir. Bu noktadan hareketle Cumhuriyet dönemi kültür devriminin incelenmesi, bu devrimin müzik alanında yarattığı dönüşümler açısından önemini hala korumaktadır.

Türk müziğinin tarihi İslamiyet öncesi kurulan Türk devletlerine kadar uzanmaktadır. Ancak konumuz açısından kısaca Osmanlı Devleti'nde müziğin durumuna bakıldıktan sonra Cumhuriyet dönemi üzerinde durulacaktır. Turan'a göre (2000) Monarşiye dayalı yönetimlerde, sanatı ve sanatçıyı destekleyen en büyük gücün saray olması doğaldır. Türkler'de de sanatın öteki dallarında olduğu gibi müziğin de saray çevresince tutulduğu oranda geliştiği saptanmaktadır. Osmanlı toplumundaki müziği tanımlarken saray müziği merkeze oturmaktadır. Osmanlı sarayında ve konaklarda yaşanan bu müzik türüne divan müziği denmektedir (Akkol, 2008).

Divan müziğinin yanı sıra Osmanlı Devleti'nde savaşlarda ve çeşitli törenlerde çalınan mehter (askeri) müziği de dikkat çekmektedir (Budak, 2006; 68). Bu müzik askeri bir müzik olduğu kadar tören ve gösterilerde de kullanılmış, halka ve dolayısıyla yabancılara da açık alanlarda icra edildiğinden en erken dönemlerinden itibaren dikkatleri üzerine çekebilmiştir. Mehter müziği batı müziğini de etkilemiş, özellikle batı ordularında kurulan askeri bandolara da örnek olmuştur (<http://meluncanmelami.blogspot.com/2013/05/baslangectan-cumhuriyete-kadar-turk.html>). Saray müziği ve askeri müziğin yanı sıra halk arasında ve kırsal kesimde halk müziğinin, tekke ve tarikatlarda da tasavvuf müziğinin yaygın olduğu görülmektedir.

Osmanlı'da saray müziğinin Batı müziğinden etkilenmesi ve saray müziği anlayışının ve yapısının bazı değişikliklere uğramaya başlaması 17. yüzyılın ortalarında görülmeye başlamıştır. Bu dönemde Venedik'ten bir opera grubu getirilerek Osmanlı sarayında ilk opera sahnelenmiştir (Akkol, 2008). XVII. ve XVIII. yy. da Avrupa'nın ilgisini çekerek etkileri klasik bestecilerin eserlerine yeni bir renk ve anlatım ögesi olarak giren Mehter, Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasıyla yerini bandoya bırakmıştır. Tanzimat'la birlikte batı düşüncesine yönelik gelişmeler ve çokseslilik alanındaki çalışmalar başlamıştır. Ülkemizde batı tekniğinin uygulandığı ilk kurum Giuseppe Donizetti'nin kurduğu Saray Bandosu'dur. Daha sonra Muzika-i Hümayun adındaki bu topluluğun bünyesine bir *“Saray Orkestrası”* ve bir *“Fasıl Heyeti”*

eklenmiştir. Ders olarak müzik, ilk defa 1870 yılında İstanbul Muallim Mektebi'nde okutulmaya başlanmıştır (Sağır, 2003). Müzikte, Tanzimatla başlayan batı düşüncesine yönelik gelişmeler ve çokseslilik alanındaki çalışmalar ancak Cumhuriyet döneminde akademik bir temele oturtulabilmiştir (Selanik, 1996:156).

Osmanlı Devleti'nde birçok alanda olduğu gibi, müzik alanında da batılılaşma çalışmaları daha çok devleti içinde bulunduğu kötü durumdan kurtarmak adına yapılmış ve tam olarak bir kurumsallaşma sağlanamamıştır. Alpagut'a göre (2013); Osmanlı imparatorluğu'nda, "Batılı" kurumların geniş anlamda "öykünme" yoluyla ele alınması, bunların toplumun saraya yakın belirli kesimlerinde dar veya geniş anlamda kabul görmesi, buna karşın toplumun diğer kesimleri arasında ise, kurumsallaşmaya ilişkin bağlantıların kurulmasında önemli kopuklukların oluşması kaçınılmaz bir durumdur.

Türk sanatı ile ilgili esaslı ve etkili hamleler Atatürk ve O'nun önderliği ile kurulan Cumhuriyet tarafından gerçekleştirilebilmiştir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında yeni Türk Devleti'ne modern devlet örgütleri kazandırılırken, Türk sanatının çağdaş anlamda gelişmesi ve ilerlemesi için yeni bir anlayış benimsenmiş ve bu konuda devlet ile millet ortak hedefler doğrultusunda bütünleşmiştir (Evcin, 2011).

Nitekim bu dönemde Türk müzik kültürü, ulusal öz yapısını koruyarak, Batılılaşmanın düşünsel yönü doğrultusunda çağdaşlaşma ve evrenselleşme (çokseslileşme) sürecine girmiştir. Atatürk'le birlikte ya da onun düşündüğü biçimiyle çağdaş-ulusal-evrensel (çoksesli) boyutlu bir kimlik temeline oturtulan Türk müziğinin, birbirlerini bütünleyen bu üç temel vazgeçilmez ölçütün ve Atatürk dinamizminin ve (kültür-müzik) düşüncesinin yapılanması altında geleceği belirlenmiştir (Budak, 2006). Atatürk Cumhuriyeti kurarken, Cumhuriyet'in kimliğini oluşturabilmek, laik bir ulus oluşturmak için ulusal kültürün açığa çıkartılması ve geliştirilmesi gereğinin bilincindeydi. Atatürk'ün kültüre ne denli önem verdiğini yaptığı tanımlamada görmekteyiz. O, insanı "kültür taşıyan varlık" olarak görmektedir. Bu anlayışla müzik, kültürün bir değişme temeli, bir yenilik stratejisi olmuştur. 1920'li yıllarda büyük piyanist Wilhelm Kempf'in yokluklar içerisinde Ankara'da verdiği konserden sonra Atatürk'ün "Ben bu müziği, çağdaş müziği Türkiye'ye getireceğim, çünkü bütün devrimlerin temelinde müzik zevki, müzik anlayışı yatar" sözleri dikkat çekmektedir (Sağır, 2003).

Atatürk'ün Batı musikisine yönelişi özgün değerleri içinde barındıran, ancak Batı'da yüzyıllardır işlenegelmiş çoksesli musiki çalışmalarından ve tecrübelerinden de istifade etmeyi amaçlayan bir yöneliştir. Bu yüzden, Batı musikisine kucak açmak ve bu musikiyi öğrenmek Türk musikisinden uzaklaşmak anlamına gelmemektedir. Atatürk, hem Türk hem de Batı musikisini yüksek medeniyetlerin ürünü olarak telakki etmiştir. Bunun için çağdaş musikiye giden yolun geleneksel Türk musikisinden geçmesi gerektiğine inanmıştır. Esas mesele Türk musikisinin Batı'da saygıyla dinlenecek bir şekle sokulmasıdır. Bunun için millî, ince duyguları, düşünceleri anlatan deyişleri, söyleyişleri toplamak ve onları en son musiki kurallarına göre işlemek gerektiğine, Türk musikisinin ancak bu şekilde gelişip, evrensel musiki içinde yer bulabileceğinedeğinmiştir. Netice itibarıyla Atatürk'e göre Türk milleti için gerekli olan musiki tarzının, özünü halk musikisinden alan çok sesli bir musiki olduğunu açıkça söyleyebiliriz (Evcin, 2011). Bu noktada görmekteyiz ki, Türk sanatının kendi kimliğini

koruyarak evrensel bir boyuta ulaşması yolunda adımlar atılmış, Cumhuriyetin ilk yıllarında devletin her anlamda yeniden örgütlenmesi aşamasında Türk sanatı ihmal edilmemiş ve çağdaş anlamda gelişmesi için bir sürü yeni kurum kurularak atılımlar yapılmıştır.

Atatürk'ün çağdaş musiki yolundaki ilk çalışması, Sultan II. Mahmut döneminde (1808-1839) teşkil edilen Muzıka-yı Hümâyûn'un Saray Orkestrası'nı 1924'te İstanbul'dan Ankara'ya getirterek, "*Riyâset-i Cumhur Musiki Hey'eti*" adıyla bugünkü *Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası*"nı kurdurmak olmuştur. Söz konusu tarihten itibaren bazı gençler musiki eğitimi almak üzere Avrupa'ya gönderilmişlerdir. Bu faaliyetleri çağdaş musikiyi yurda sokmak amacıyla Ankara'da "*Musiki Muallim Mektebi*"nin açılışı takip etmiştir. Bu okulda hem Türk musikisi hem de Batı musikisi eğitimi yapılmıştır (Evcin, 2011). Musiki Muallim Mektebi besteci ve yorumcusuyla genç müzıkçileri Ankara'ya çekmeye başlamış ve 1936'da kurulacak olan Ankara Devlet Konservatuvarı'nın ilk tohumlarını atmıştır. Okulun 1925 tarihli yönetmeliğinde amacı "*bütün ortaokul ve liselere, öğretmen okullarına Musiki öğretmeni yetiştirmek*" şeklinde belirtilmiştir. Ancak uygulamada daha ziyade orkestraya eleman yetiştirdiği görülmüştür (Şahin, Duman, 2008). Musiki Muallim Mektebi, 1936 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı'nın açılması ile birlikte bir süre aynı binada eğitimlerini sürdürmüşler, Gazi Terbiye Enstitüsü'nün kurulmasıyla bu enstitünün müzik bölümü olarak nakledilmiştir. Bugün bu kurum Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü adı altında kendi amacına uygun olarak eğitim-öğretim görevini başarı ile sürdürmektedir (Akkol, 2008).

Diğer yandan Türkiye'de çok sesli müziğin tanıtımı ve yaygınlaştırılmasında en etkili araç "*radyo*" olmuştur. 1926 yılında kurulan İstanbul Radyosu'nda programlar genelde canlı yayın olarak yapılır, bazen plaktan da müzik yayınlanırdı. 1938 yılında açılan yeni Ankara Radyosu ise yurdun her köşesinden dinlenebildiği gibi, müzik programlarının zenginliği ile de ilgi uyandırmıştır (Say, 2006:102). Bunun yanında bu dönemde ülkemize davet edilen başta Alman besteci Paul Hindemith olmak üzere gelen batılı bilim adamları müziğin akademik anlamda bir temele oturması boyutunda ve batı müziğinin uygulama alanının oluşturulmasında önemli rol oynamışlardır.

Bu ilk adımlar atılırken İstanbul'daki Darülelhan da yeniden düzenlenerek 1926 yılında Belediye Konservatuvarı haline getirilmiştir (Turan, 2000). Öte yandan 6 Mayıs 1936'da kabul edilen bir yasa ile Ankara Konservatuvarı kurulmuştur. Avrupa'da öğrenim görmüş Türk gençlerinin Ankara ve İstanbul Konservatuvarlarında görev almaları, çok sesli müziğin yaygınlık kazanmasında ve yeni elemanların yetişmesinde etkili olmuştur (Turan, 2000).

Müzik yazarımız ve eğitimimiz Halil Bedii Yönetken'in yakıştırdığı bir ad olan "*Türk Beşleri*", Avrupa ülkelerinde eğitim görmüş ve günümüz müzik yaşamını deyim yerindeyse "*sıfırdan başlatmış*" uluslararası düzeyde bestecilerdir: Cemal Reşit Rey (1904 – 1985), Hasan Ferid Anlar (1906 – 1978), Ulvi Cemal Erkin (1906 – 1972), Ahmet Adnan Saygun (1907 – 1991), Necil Kazım Akses (1908 – 1999). Türk Beşleri'nin her üyesi, başlangıçta "ulusalcı" bir kavrayıştan yola çıkmış, yerel müziğimizin renklerinden yararlanmışlardır. Bu bir ortak yöndür. Ancak sonraları, geleneksel müziklerimizden yararlanma özelliği giderek azalmış, bestecilerimizin her biri ulusalüstü kendi özgün duyuş ve düşüncesini geliştirmişlerdir. Opera

alanındaki ilk çalışmalar ise, 1934'de Adnan Saygun'un Taşbebek ve Necil Kazım Akses'in Bayönder adlı yapıtlarının sahnelenmesiyle başlamıştır (Say, 2006).

Atatürk, "Bizim hakiki musikimiz" dediği halk müziğimizin derlenmesine ve kompozitörler tarafından işlenmesine de büyük önem vermiş, daha 1924 yılında halk müziği derlemelerini başlatmıştır. İstanbul Konservatuarı'nın 1924'teki halk müziği derleme anketinden sonra Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Müdürlüğü, Seyfettin-Sezai (Asaf) kardeşleri, Batı Anadolu'ya derleme yapmaya göndermiş, derlenen türküler, Yurdumuzun nağmeleri adı altında yayınlanmıştır(1925). İstanbul Konservatuarı 1926-1929 yılları arasında Anadolu'ya dört derleme gezisi düzenlemiştir, bu gezilerde derlenen türküler Halk Türküleri adı altında 15 defter halinde yayınlanmıştır. 1929'daki dördüncü gezide derlenen bazı halk oyunlarımız filme de alınmıştır. Devlet ödeneğiyle yapılan dört derleme gezisine başta Konservatuar Müdürü Yusuf Ziya (Demircioğlu), Rauf Yekta, Dürri Turan ve Ekrem Besim Bey, Muhittin Sadık (Sadak), Mahmut Ragıp (Gazimihal), Ferruh (Arsunar), Abdülkadir (İnan) beyler de katılmışlardır. İstanbul Konservatuarı'nca devlet ödeneği alınmaksızın Halk Bilgisi Derneği uzmanlarının katılımıyla 1932 yılında beşinci derleme gezisi de düzenlenmiştir. Atatürk döneminde, 1937-1938 yıllarında iki büyük derleme gezisi daha yapılmıştır (Budak, 2006).

Öte yandan 1923'de kurulan Türkiye Cumhuriyeti, Aydınlanma Felsefesinin ve Fransız Devrimi'nin ilkelerinden yola çıkmıştır ve geliştirdiği kültür ve eğitim politikaları doğal olarak "ulusalci"dır. Bu doğrultuda gerçekleştirilen eğitsel reformlar, 1924'te yürürlüğe giren Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile başlar. Bu yasayla laik eğitim ve öğretimin ilkeleri bütünselliğe kavuşturulmuş, ders planları buna göre hazırlanmıştır. "Müzik dersi" müfredat programlarında yer almıştır (Say, 2006). Bunun sonucu cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim alanında önemli çalışmalar yapılması zorunlu bir hal almıştır. Öğretmenler cumhuriyetin ilk dönemlerinde çok önemli bir rol üstlenmişti, bu dönemde ülkenin en kalabalık aydın grubunu öğretmenler oluşturuyordu. Öğretmenler Türk İnkılâbının toplumsal tabanda benimsetilmesinde, "İnkılâbın misyonerliği" görevini yapmışlardır. Diğer taraftan eğitim ve kültür alanında yapılan köklü inkılâplarla "Cumhuriyet İdeolojisini" halka benimsetmeye ve geliştirmeye çalışılmış. Bu bağlamda; Türk Ocakları, Millet Mektepleri, Halkodaları, Halkevleri, Köy Enstitüleri, Muallim birlikleri, spor kulüpleri, eğitim ve kültür alanında etkinlikte bulunan dernekler, köylüye yönelik yapılan kültürel çalışmalarla bunun içinde müzik alanında da önemli katkılar sağlamışlardır. Türkiye Cumhuriyeti, 1923-50 yılları arasında eğitim ve kültür alanlarında gösterdiği başarıyla "Eğitim ve Kültür Devleti" olma yolunda büyük başarı sağlamıştır (Ulusoy, Demirtaş 2009).

Halkevleri, Atatürk reformlarının laiklik ve cumhuriyetçilik fikirlerinin ülke sathına yayılmasında önemli bir merkez zinciri durumunda olmuştur. Türkiye'nin büyük şehirlerinde Halkevi, köylerinde ise Halk Odası adı altında faaliyet gösteren bu merkezlerde, güzel sanatlar, spor, müzik, edebiyat, tarih, köycülük ve folklor alanlarını da içine alan geniş kapsamlı halk eğitici çalışmalar yapılmıştır. Halkevlerinin dikkati çeken en önemli özelliği, oluşturulmaya çalışılan çağdaş müzik ekolünün Türkiye çapında yaygınlaştırılmasında etken durumda olmalarıdır (Ulusoy, Demirtaş 2009). Örneğin 1933 yılında 373, 1934 yılında 402, 1935 yılında 776, 1940 yılında ise 879 konser verilmiş, 1935 yılında 137.048, 1940 yılında da 243.532

kişinin bu konserlere geldiği görülmüştür. Ayrıca 1940 yılına kadar 162 eve radyo gönderilmiş ve bunun toplu kullanılması amaçlanmıştır (Zeyrek, 2006). Bunun dışında müzik eğitimiyle ilgili kurumlardan biri de, 1939 yılında “Musiki Gedikli Erbaş Hazırlama Ortaokulu” adıyla eğitime başlayan Askeri Mızıka Okuludur. Amacı, askeri bandoların eleman gereksinimini karşılamak olan kurumda, Güler Onan, Muammer Sun, Ünal Uğursal, Recep Kınay gibi müzik sanatçı ve kuramcıları yetiştirmiştir (Şahin, Duman, 2008).

Tüm bu gelişmelerden yola çıkılarak günümüzde de önemini koruyan müzik alanındaki köklü kurumların Cumhuriyet döneminde kurulduğunu görmekteyiz. Bugün bu atılımların ne düzeyde korunduğu ve ileriye taşındığı ayrı bir tartışma konusudur. Budak’a göre (2006) yeni kurulacak olanlarla, Türkiye genelinde 18 tane klasik Türk müziği koro ve (mehter) topluluğu, 9 tane de Türk halk müziği koro ve topluluğuna ulaşılabilecektir. Toplumsal gelişimin önemli göstergelerinden, ölçütlerinden olan çoksesli koro ve topluluk sayısı ise tümünden azdır. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarından başlanarak Atatürk’le birlikte sürdürülen bu yenilikçi, ilerici ve dinamik atılımlar, Atatürk’ün, uzağı yakın gören ayrıcalığının da etkisiyle, Türkiye halkının yararına sosyal, kültürel ve ekonomik alanda “az zamanda çok işler” yapıldığının ama özellikle 1946’dan sonra bir arpa boyu yol bile alınmadığının ya da yolun farklı yönlere götürüldüğünün ve Atatürk’ün “Bizim hakiki musikimiz Anadolu halkında işitilebilir.” sözünden; ayrıca Türk çağdaş müziğinin oluşturulmasında “ehemmiyet ve kıymet” verilmesi istenen halk müziğinden ve çokseslilikten; dolayısıyla, Atatürk’ün (kültür-müzik) devrimi düşüncesinden ne yazık ki uzaklaşıldığının somut-sayısal (bilimsel) göstergeleridir.

Genç Cumhuriyetin inşasını üstlendiği, tüm zorlu koşullara rağmen Türk sanatını kendi öz yapısını koruyarak evrensel düzeye taşınmaya çalışıldığı bu dönemin toplumun kültürel mirası ve kültürel ilerlemesi adına önemli adımlar olarak görülmektedir. Tüm bu verilerden hareketle, çalışmanın; müzik öğretmenlerinin görüşlerinden yola çıkarak, bu gelişmelerin günümüz eğitim sistemini içindeki konumu ve ilerlemelerin bugün ne düzeyde devam ettiği noktasında ışık tutması açısından önemli bir soruya yanıt aradığı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Aydın ilinde görev yapan Müzik Öğretmenlerinin; Cumhuriyet döneminde (1923-1950) müzik alanında yapılan gelişmelere, bu gelişmelerin günümüz müzik eğitimine ve kültür hayatına yansımalarına yönelik görüşlerini değerlendirmektir. Alt amaçlar aşağıda belirtilmiştir:

1. Müzik öğretmenlerinin Cumhuriyet döneminde müzik alanındaki gelişmelere yönelik algısı nedir?
2. Müzik öğretmenlerinin Cumhuriyet döneminde müzik alanında yapılan gelişmelerin günümüze yansımaları konusundaki görüşleri nelerdir?
3. Müzik Öğretmenleri Cumhuriyet döneminde müzik alanında yapılan yeniliklerin eğitime yansımalarını geçmiş-bugün-gelecek bağlamında nasıl değerlendirmektedir?

Cumhuriyet'in kuruluşu ile birlikte modernleşme süreci hızlanmıştır. Modernleşmeye ve toplumsal değişime yönelik gelişim sürecinde müzik eğitiminin önemli bir yer tuttuğu açıkça görülmektedir. Ülkedeki müzik eğitiminin niteliği sosyal yapıyı ve kültürel gelişimin en önemli göstergelerinden birisidir. Bu bağlamda Cumhuriyet'in ilk yılları müzik alanındaki gelişmelerin ve atılan adımların Müzik öğretmenleri tarafından bilinmesi, bu geleneğin devamlılığı açısından önemli görülmektedir. Araştırma, Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte farklı ve yeni bir içerik kazanan müzik eğitime yönelik müzik öğretmenlerinin görüşlerinin ortaya koyulması bakımından önemli görülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın çalışma grubunu 2012-2013 öğretim yılında Aydın ilinde çeşitli sosyo-ekonomik düzeylerde eğitim veren 20 gönüllü müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış ise, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Sözü edilen ölçüt ya da ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2005). Bu araştırmada belirlenen ölçüt, çalışmaya katılacak müzik öğretmenlerinin farklı sosyo-ekonomik düzeyde olan okullarda görev yapmakta olmalarına ve mesleki deneyimlerinin birbirinden mümkün olduğunca farklılık göstermesine dikkat edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda Aydın İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile görüşülmüş yapılan görüşme sonucunda Aydın İlindeki okullar sosyo-ekonomik düzeylerine göre 1 ile 5 arasında puanlanmıştır. Puanlanan okullar içerisinde sosyo-ekonomik düzeyler ve katılımcı öğretmenlerin cinsiyetleri eşit olacak şekilde belirlenmiştir ve katılımcı müzik öğretmenleri bu ölçütlere göre seçilmiştir.

Aydın ili Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ortaokullarda görev yapan gönüllü 20 (9'u kadın ve 11'i erkek) müzik öğretmenine ulaşılmıştır. Öğretmenlerin görev süreleri 1 ila 34 yıl arasında değişmekte olup, homojen bir dağılım göstermektedir. Katılımcıların araştırmaya yönelik demografik özellikleri Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1.

Katılımcıların Demografik Özellikleri

	1-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16-20 yıl	21-25 yıl	26-30 yıl	31-35 yıl	Toplam
Kadın	4	3	1	1	-	-	-	9
Erkek	3	2	4	-	1	-	1	11
Toplam	7	5	5	1	1	-	1	20

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır. Görüşme formunun pilot uygulaması yapıldıktan sonra, tarih ve sosyal bilgiler öğretimi alanlarında ve eğitim programları ve öğretim alanında görev yapan öğretim elemanlarından uzman görüşü alınmış ve soruların görüşmeye uygunluğu tartışılmıştır. Son biçimini alan görüşme formu kullanılarak yapılan görüşmeler için önceden izin ve randevu alınmıştır. Görüşmeler yaklaşık 30-40 dakika arasında sürmüştür. Verilerin çözümlenmesinde öğretmenlerin ses kayıtları kelime kelime bir metin haline getirilmiş; Microsoft Word ortamında 149 sayfalık bir ham veri dokümanı oluşturulmuştur. Verilerin kodlanmasına başlamadan önce her bir görüşme metni satır satır okunmuş öğretmenlerin görüşlerine dair bütüncül bir bakış açısı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Görüşme verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz uygulanmıştır. Betimsel analizin amacı, ham verilerin okuyucunun anlayabileceği ve isterlerse kullanabileceği bir biçime sokulmasıdır. Betimsel çözümlenmede elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu çözümlenmede, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu kâğıtlarda yazan metinler belirlenen kategorilere göre cümle bazında kodlanmış, kodlar sayılarak kategorilerin frekansı ortaya konmuştur. Dış geçerliliği sağlamak için araştırma süreci ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Mevcut çalışmada öğretmen yanıtlarına ait doğrudan alıntılar tırnak içerisinde ve hiçbir değişiklik yapılmadan sunulmuştur. Araştırmanın güvenilirliği iki kodlayıcı ile elde edilmiştir. Görüş birliği/ (görüş birliği+görüş ayrılığı) yöntemi ile güvenilirlik katsayımız $24 / (24+8) = 0.87$ olarak bulunmuştur. Kısaca elde edilen bulgular, sistematik ve açık bir şekilde betimlenmiş, betimlemeler düzenlenmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmada üç tema belirlenmiş olup bu temalar ve temalara ilişkin sorular sırasıyla aşağıdaki gibidir:

1. Tema: Müzik öğretmenlerinin Cumhuriyet döneminde müzik alanındaki gelişmelere yönelik algısı nedir?

- Cumhuriyetin ilanı ile birlikte müzik alanında yapılan yeniliklere örnekler verebilir misiniz?
- Cumhuriyet'in ilanından sonra müzikle ilgili nasıl bir toplum yaratılmaya çalışılmıştır? Sizce neler değişmiştir?
- Halkevlerinin müzik alanında yaptığı çalışmaları nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Köy enstitülerinde yapılan müzik eğitimi konusunda ne düşünüyorsunuz?
- Cumhuriyet öncesi müziğin durumu konusunda ne düşünüyorsunuz?
- Cumhuriyetle birlikte neler değişti?

2. Tema: Müzik öğretmenlerinin Cumhuriyet döneminde müzik alanında yapılan gelişmelerin günümüze yansımaları konusundaki görüşleri nelerdir?

- Bu dönem yeniliklerinin kültürel anlamda yansımaları nelerdir?
- Bu dönem yeniliklerinin günümüze yansımaları nelerdir?

-Bu gelişmelerin günümüz müzik eğitimine yansımaları olduğunu düşünüyor musunuz?

3. Tema: Müzik Öğretmenleri Cumhuriyet döneminde müzik alanında yapılan yeniliklerin eğitime yansımalarını geçmiş-bugün-gelecek bağlamında nasıl değerlendirmektedir?

-Türkiye’de müzik eğitimini nasıl buluyorsunuz?

-Konu ile ilgili üniversitede ya da sonrasında okuduğunuz bir ek kaynak oldu mu?

- Bu gelişmelerin günümüz müzik eğitimine yansımaları olduğunu düşünüyor musunuz?

-Üniversite eğitimi süresince Cumhuriyet döneminde müzik alanında yapılan yeniliklere yönelik bir eğitim aldınız mı?

BULGULAR

Görüşme formunda yer alan temalardan birincisi olan müzik öğretmenlerinin Cumhuriyet’in ilk yıllarında müzik alanındaki gelişmelere yönelik algılarına ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir:

Tema 1: Müzik öğretmenlerinin Cumhuriyet döneminde müzik alanındaki gelişmelere yönelik algısı nedir?

Tablo 2.

Cumhuriyet öncesi müziğin durumu

Tema	Kodlar	f
Cumhuriyet öncesi müziğin durumu	<i>Türk Sanat Müziği denen saray müziği var (f:15), halk arasında yaygın değildi (f:11), halk arasında yaygındı (f:5), saray müziği ve halk müziği olarak iki tür müzik vardı (f:4), kültürümüzü yansıtmıyordu (f:3), yeterli değildi (f:3), iyiydi (f:3), Mızıka-i Hümayun vardı (f:2), yok gibiydi (f:2), zengin müziği ve fakir müziği diye bir ayırım vardı (f:2), daha iyiydi (f:1), mehter müziği dünyaya yayılmış(f:1), Enderun’da müzik eğitimi vardı (f:1), önemliydi (f:1), evrensel boyutlu değilmiş (f:1), müzik dini işlerde kullanılmış (f:1), kulaktan duyma yapılırdı (f:1), bilgim yok (f:1), tekdüze, makamsal, zevksiz, gelişmemiş (f:1), bizim kültürümüzü yansıtmayan bir müzik (f:1), enstrümantal, dinlendirici (f:1)</i>	61

Tablo 2’de görüldüğü gibi 1. Tema doğrultusunda öğretmenlere Cumhuriyet öncesi müziğin durumu sorulmuştur. Öğretmenlerin en çok “*saray müziği (f:15)*” yanıtını verdiği görülmüştür. Bunu “*var (f:15)*”, “*halk arasında yaygın değildi (f:11)*”, “*halk arasında yaygındı (f:5)*”, “*saray müziği ve halk müziği olarak iki tür müzik vardı (f:4)*”, “*kültürümüzü yansıtmıyordu (f:3)*”, “*yeterli değildi (f:3)*”, “*iyiydi (f:3)*”, “*Mızıka-iHümayun vardı (f:2)*”,

“ yok gibiydi” (f:2), “zengin müziği ve fakir müziği diye bir ayrım vardı” (f:2) yanıtları izlemiştir. Aşağıda öğretmenlerin yaptıkları açıklamalardan örnekler yer almaktadır.

Öğretmen 3:Şimdi Osmanlı müziğine baktığımız zaman Itri'ler, Dede Efendiler almışlar bu süreci yürütmüş belli başlı konuma getirmişler. Şimdi Osmanlı müziği tamamen saray müziğiydi. Saray müziği denmesinin en büyük nedenlerinden biri saraydan dışarı çıkamıyordu. Merkezi otoriteyle yönetilmiş bir müzik anlayışımız vardı. Halka zaten inemiyordu

Öğretmen 6: Cumhuriyet öncesi müziğin durumu genelde padişahların ya da kralların o dönemde yaşayan insanların sadece saray müziği olarak kullandıklarını görüyoruz.

Tablo 3.

Cumhuriyet sonrası değişiklikler

Tema	Kodlar	f
Cumhuriyet sonrası değişiklikler	<i>Bakış açıları değişti (f:2), yaşam tarzı (f:1), operaya, konsere gidilmeye başlandı (f:1), batıya, klasik müziğe yönelme oldu (f:1), müzik halka yayıldı (f:1), günah olgusu ortadan kalktı (f:1), çok şey (f:1), müziğimizin alt yapısı zenginleşti(f:1), bilmiyorum (f:1)</i>	10

Tablo 3’de görüldüğü gibi 1. Tema doğrultusunda öğretmenlere Cumhuriyet sonrası ne gibi değişiklikler olduğu sorulmuştur. Verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin en çok “bakış açıları değişti(f:2)” cevabını verdikleri görülmüştür. Bunu “yaşam tarzı” (f:1), “operaya, konsere gidilmeye başlandı” (f:1), “batıya, klasik müziğe yönelme oldu” (f:1), “müzik halka yayıldı” (f:1), “günah olgusu ortadan kalktı” (f:1), “çok şey” (f:1), “müziğimizin alt yapısı zenginleşti” (f:1), “bilmiyorum” (f:1) yanıtları izlemiştir. Aşağıda öğretmenlerin yaptıkları açıklamalardan örnekler yer almaktadır.

Öğretmen 16: O dönemde insanların yaşam tarzlarını bile etkilemiştir bence o dönem yenilikleri. Herkes bi kere değer veriyordu önem veriyordu, bir farklılık vardı. İnsanların bir operaya gidelim, müzikole gidelim veya bir konsere gidelim, bu güzel birşeydi. Şimdi konser için insan toplayamıyorsun.

Öğretmen 19: Müzikle insanların bakış açısının değiştiğini düşünüyorum daha çok.

Tablo 4.

Cumhuriyetin ilanı ile müzik alanında yapılan yenilikler

Tema	Kodlar	f
Cumhuriyetin ilanı ile müzik alanında yapılan yenilikler	<i>Atatürk önderliğinde yeniliklerin yapılması (f:14), Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının kurulması (f:12), Musiki Muallim Mektebinin açılması (f:11), konservatuarların açılması (f:11), Türk Beşlerinin eğitim için yurtdışına yollanması (f:10), Yurtdışına öğrencilerin yollanması (f:8), şu an müzik eğitiminin geriye gittiğinin düşünülmesi (f:8);), Askeriye'de müzik eğitimi veren kurumların açılması (f:8), geleneksel müziği koruyarak evrensel düzeye getirme çalışmaları (f:6), Ahmet Adnan Saygun'un çalışmaları (f:4), Çoksesli müzik çalışmaları (f:4), Gazi Üniversitesi Müzik bölümünün açılması (f:4), Mustafa Sarısözen başta olmak üzere köy köy gezilip derlemelerin yapılması (f:4), Köy enstitülerinin açılması (f:3), Yurtdışından gelen sanatçıların çalışmaları (f:3), Batı çalgıları eğitiminin başlaması (f:2), Halkevlerinin açılması (f:2), Sanata değer verildiğinin düşünülmesi (f:2), Konserlerin yapılması (f:2), Akluma gelmiyor (f:2), Müzik derslerinin zorunlu hale gelmesi (f:1), Necil Kazım Akses'in eserleri (f:1), Yeniliklerin halka inmediğinin, geniş kitlelere yayılmadığının düşünülmesi (f:1), müzik okullarının temelini atılması (f:1), köy okullarından müzik okullarına öğrencilerin toplanması (f:1), çeşitli illerde konser salonlarının açılması (f:1), TRT repertuarı oluşturulması (f:1), Güzel sanatlar müdürlüğünün kurulması (f:1), milli musiki ve temsil kanununun çıkarılması (f:1), Herkes müzik aleti çalmalı algısı olması (f:1), zor koşullarda müziğe önem verilmesi (f:1)</i>	131

Tablo 4'de görüldüğü gibi, öğretmenlere birinci tema doğrultusunda Cumhuriyetin ilanı ile birlikte müzik alanında yapılan yenilikler sorulmuştur. Öğretmenler yeniliklerin en çok "Atatürk önderliğinde"(f:14) yapıldığına değinmişlerdir. Bundan sonra "Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının kurulması" (f:12), "Musiki Muallim Mektebinin açılması" (f:11), "konservatuarların açılması" (f:11), "Türk Beşlerinin eğitim için yurtdışına yollanması" (f:10), "Yurtdışına öğrencilerin yollanması" (f:8), "şu an müzik eğitiminin geriye gittiğinin düşünülmesi" (f:8), "Askeriye'de müzik eğitimi veren kurumların açılması" (f:8), "kendi müziğimizi koruyarak evrensel düzeye getirme çalışmaları" (f:6) kodlarının öne çıktığı görülmektedir.

Öğretmen 12: Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte Gazi Mustafa Kemal'in muasır medeniyetler seviyesinin ilk basamağı sanattır. Kendisi de bunu birçok defa vurgulamıştır. Gazi Mustafa Kemal'in gerek mecliste 1 Kasım'da yaptığı görüşmede

gerekse İzmir Öğretmen Okulunda yaptığı yine konuşmada bunu defaatle vurgulamıştır. Biz eğer bunu yaparsak önce kültürümüzü yayarak bu işi yapacağız. Bunu defalarca gazi söylemiştir. Tabii bu doğrultuda kendisi sadece bir müzik hayranı olarak gerçekten müzik adına büyük çalışmalara imza atmıştır.

Öğretmen 15: Müzikte yapılan yenilikler direk Atatürk'ün direktifleri ile bağlantılıdır. Çünkü Atatürk; müziği seve, müzik konusunda kendini geliştirmiş, büyük bir devlet adamıydı.

Tablo 5.

Cumhuriyet'in ilanından sonra müzikle ilgili yaratılmaya çalışılan toplum

Tema	Kodlar	f
Nasıl bir toplum yaratılmaya çalışıldı	Çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmış (f:12), kendi müziğini koruyarak evrensel boyuta taşıyan (f:5), Sanatsever (f:5), kültürlü (f:3), Kendi müziğini bilen(f:2), Rahat (f:2), bilinçli (f:2), Evrensel müziği bilen(f:2), müziğin bilimsel yöntemlerle öğretilmesi (f:1), farklı (f:1), kaliteli (f:1), aydın(f:1), ilerici (f:1), mutlu(f:1), eğitim yönünden güçlü (f:1), kendinden emin(f:1), kendi müziğini yurt dışına duyuran (f:1) , kültürlü (f:1), demokrat(f:1), üretken(f:1), sosyal (f:1)	46

Tablo 5'de görüldüğü gibi, öğretmenlere birinci tema doğrultusunda Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte nasıl bir toplum yaratılmaya çalışıldığı sorulmuştur. Öğretmenler çoğunlukla “müziğini bilen” (f:2), “rahat” (f:2), “bilinçli” (f:2), “Evrensel müziği bilen” (f:2) yanıtlarını vermişlerdir. Bunu “müziğin bilimsel yöntemlerle öğretilmesi” (f:1), “farklı” (f:1), “kaliteli” (f:1), “aydın” (f:1), “ilerici” (f:1), “mutlu” (f:1), “eğitim yönünden güçlü” (f:1), “kendinden emin” (f:1), “kendi müziğini yurt dışına duyuran” (f:1) , “kültürlü” (f:1), “demokrat” (f:1), “üretken” (f:1), “sosyal” (f:1) yanıtları izlemiştir. Aşağıda öğretmenlerin yaptıkları açıklamalardan örnekler yer almaktadır.

Öğretmen 6: Tabii ki en başta demokrat daha sonra sosyal daha sonra aktif halde üretmeye hazır insanlar yetiştirilmeye çalışılmıştır.

Öğretmen 17: Aydın toplum yaratılmaya çalışılmıştır. İlerici bir toplum yaratılmaya çalışılmıştır. Sanatsız toplum biliyorsunuz devamlı geri kalmaya mahkûmdur. Atatürk sanata verdiği önemle Türkiye'yi ileriye götürmeyi hedeflemiştir ve başarmıştır. O zamanki insanlarımız müzisyenlerimiz, şöyle bir şey söyleyim: “ Türk Beşleri, Adnan Saygun, Cemal Reşit Rey dünya kadar besteleri var şimdi niye o kadar fazla beste yok? Beste yapan besteci yok şu anda. Var mı? Yok. Demek ki onlar çok iyi yetişmiş. Şimdi daha zayıf, daha kötü durumdayız.”

Tablo 6.

Halkevlerinin müzik alanında yaptığı çalışmalar

Tema	Kodlar	f
Halkevlerinin müzik alanında yaptığı çalışmalar	<i>Bilgim yok (f:12), çok güzel bir uygulamaydı (f: 5), *Halk Eğitim Merkezlerini yetersiz buluyorum (f:5), sanatsal etkinlikler, tiyatrolarla toplumu etkileyen(f:2), şimdikinden daha kaliteli çalışmalardı (f:1)</i>	25

Tablo 6'da görüldüğü gibi 1. Tema doğrultusunda öğretmenlere halkevlerinin müzik alanında yaptığı çalışmalar sorulmuştur. Verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin an çok "*bilgim yok*"(f:12) kodunu kullandıkları görülmüştür. Bunu "*çok güzel bir uygulamaydı*"(f:5), "**Halk Eğitim Merkezlerini yetersiz buluyorum*"(f:5), "*sanatsal etkinlikler, tiyatrolarla toplumu etkileyen*" (f:2), "*şimdikinden daha kaliteli çalışmalardı*" (f:1) yanıtları izlemiştir.

*"*Halk Eğitim Merkezlerini yetersiz buluyorum.*" şeklinde yanıt veren öğretmenlerin ise iki farklı kurum olan Halkevleri ile Halk Eğitim Merkezlerini karıştırdıkları görülmektedir. Aşağıda öğretmenlerin yaptıkları açıklamalardan örnekler yer almaktadır.

Öğretmen 3: *Halkevleri müthiş bir uygulamaydı. Millet mektepleri, halkevleri, köy endüstrileri kültürün yayılmasında, Atatürk ilke ve inkılâplarının çağdaşlığa hala konuşturulmasında ve devam ettirilmesinde. Çok iyiydi maalesef ve köylünün çağdaşlığının adına şu anda yapamadığımız bu kadar çağdaş ve milenyum çağı dediğimiz çağı yakalamışken o zamanlarda halk evlerinde yakalanan çağdaşlık gerçekten bu zamanda yok. O zaman ki kültür, sanat ve etkinliklerinin hiçbiri maalesef Türkiye'nin hiçbir yerinde uygulanmıyor.*

Öğretmen 9: *Muhakkak olumlu gelişmeler olmuştur; ama tam olarak bilgi sahibi değilim.*

Tablo 7.

Köy enstitülerinde verilen müzik eğitimi

Tema	Kodlar	f
Köy enstitülerinde verilen müzik eğitimi	<i>Çok iyiydi (f:7), herkes mandolin çalıyordu (f: 7), tanıdıklarımın duyduğum (f: 5), donanımlı öğretmen yetişiyordu(f:5), günümüzde de devam etmesi gerekirdi (f:5), Atatürk sayesinde (f:3), çağdaşlık yakalandı (f:1), her öğretmenin enstrüman çalması güzel ama müzik dersine girmemeli (f:1), sanatçı, çiftçi aynı zamanda da eğitimci yetiştiren kurumlardı(f:1)</i>	35

Tablo 7’de görüldüğü gibi 1. Tema doğrultusunda öğretmenlere köy enstitülerinde verilen müzik eğitimi sorulmuştur. Verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin en çok “Çok iyiydi” (f:7) ve “herkes mandolin çalıyordu” (f: 7) kodlarını kullandığı görülmüştür. Bunu , “tanıdıklarımın duyduğum” (f: 5), “donanımlı öğretmen yetişiyordu” (f:5), “günümüzde de devam etmesi gerekirdi” (f:5), “Atatürk sayesinde” (f:3), “çağdaşlık yakalandı” (f:1), “her öğretmenin enstrüman çalması güzel ama müzik dersine girmemeli” (f:1), “sanatçı, çiftçi aynı zamanda da eğitimci yetiştiren kurumlardı”(f:1) cevapları izlemektedir. Aşağıda öğretmenlerin yaptıkları açıklamalardan örnekler yer almaktadır.

Öğretmen 20: Köy Enstitüleri örneğin, müzik eğitimi alanında çok ciddi kurumlardı. Sadece müzik değil insan yetiştirme alanında çok önemli kurumlardı. Yani toprağı, havayı, bunların hepsini insanlar orada yaşıyordu. Sanatı, edebiyatı yaşıyordu. Yüzeysel değil o bilgiyi dayanışmayı alıyordu. Çünkü buranın mezunu öğretmenlerle de ilk yılımda çalışma fırsatı yakaladım. Çok tecrübeli, hayat dolu, her konuda konuşabileceğim insanlar, onlara çok saygı duyuyorum.

Öğretmen 18: Köy Enstitüleri tabii ki mükemmel kurumlardı. Sevgiyle kurulmuş, o dönem Türkiye’nin ihtiyacı olan insan tipini yetiştirmeye yönelik, çünkü öğretmensiniz, Türkiye henüz o çok kötü günlerden, yokluk günlerinden çıkmış, ne yapacaksınız? Sağlıkçı olacaksınız, iğnesini pansumanını yapacaksınız, hayvanlar hakkında bilginiz olacak, iyileştirebileceksiniz, bitkiler herhangi bir zarar olduğu zaman bir botanikçi gibi ilacını vs.ni verebileceksiniz, tarımı toprağı tanıyacaksınız, inşaatçılığı bileceksiniz. Soba yakmayı, onarımı bileceksiniz. Aynı zamanda sanatı yapacaksınız aynı zamanda eğitimci olacaksınız.

Tema 2: Müzik öğretmenlerinin Cumhuriyet döneminde müzik alanında yapılan gelişmelerin günümüze yansımaları konusundaki görüşleri nelerdir?

Tablo 8.

Bu dönem yeniliklerinin kültürel anlamda yansımaları

Tema	Kodlar	f
Yeniliklerin kültürel yansımaları	<i>Kendi müziğimizin günümüze taşınması (f:4), sanatla içiçe bir toplum (f:4), müzik farkındalığı, zevki (f:3), konserler (f:3), farklı müzik türleri geldi (f:3), bilmiyorum (f:2), biraraya getirmesi (f:2), kurum ve kuruluşlar açıldı (f:2) , Müzik anlamında üst seviyeye ulaşma (f:2), şu anda bir yansıması yok, bitti (f:1), Halkevlerinde yeni şeyler öğretme ve öğrenme fırsatı (f:1), yaşam tarzı değişmiş (f:1), müzik dinleme tarzı değişmiş (f:1), Dans kültürü oluşmuş (f:1), mekanlarda müzik dinleme kültürü (f:1), Batı müziğinin yansıması (f:1), kıyafet tarzı değişti (f:1), 40’lı, 50’li, 60’lı,70’li yılların güzelliği (f:1), toplumu Yurtdışına çıkan öğrencilerin öğrendiklerini ülkeye getirmesi (f:1), halka yansıması olmadı (f:1), Diğer kültürleri tanıma (f:1)</i>	37

Tablo 8'de görüldüğü gibi 2. Tema doğrultusunda öğretmenlere yeniliklerin kültürel yansımaları sorulmuştur. Verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin en çok “Kendi müziğimizin günümüze taşınması” (f:4), “sanatla iç içe bir toplum” (f:4) yanıtlarını verdikleri görülmüştür. Bunu “müzik farkındalığı, zevki” (f:3), “konserler” (f:3), “farklı müzik türleri geldi” (f:3), “bilmiyorum” (f:2), “biraraya getirmesi” (f:2), “kurum ve kuruluşlar açıldı” (f:2), “Müzik anlamında üst seviyeye ulaşma” (f:2), “şu anda bir yansıması yok, bitti” (f:1), “Halkevlerinde yeni şeyler öğretme ve öğrenme fırsatı” (f:1), “yaşam tarzı değişmiş” (f:1), “müzik dinleme tarzı değişmiş” (f:1), “Dans kültürü oluşmuş” (f:1) yanıtları izlemiştir. Aşağıda öğretmenlerin yaptıkları açıklamalardan örnekler yer almaktadır.

Öğretmen8:Kültürel anlamda hiçbir yansıması yoktur şu anda, günümüzde. Cumhuriyet döneminde yapılan yeniliklerin bir etkisini göremiyoruz, hepsi söndürülmüştür, bitirilmiş durumda.

Öğretmen10:Batı müziğinin bir, kültürel olarak, yaşam tarzımıza bile, müzik dinleme tarzımıza bile yansıyan şeyler var. En başta dans kültürü bile mesela hiç olmayan bir dans kültürüne ulaşıldı ne bileyim yemek müziği, normalde sadece halk müziğinde, tamamen halkın acılarını, aşkını yansıtan bir müzik kültüründen, modern, dinlenebilir, yemek müziği, danslar, sahne müziği, konserler, ne bileyim bu tip dönüşleri oldu diye düşünüyorum.

Tablo 9.

Bu dönem yeniliklerinin günümüze yansımaları

Tema	Kodlar	f
Yeniliklerin günümüze yansımaları	<i>Farklı müzik türlerinin ortaya çıkması (f:3), Orkestraların yaygınlaşması (f:3), Günümüzde tam kavranamadı (f:3), müzik okullarının çoğalması (f:2), Müziğin geniş kitlelere yayılması (f:2), şehrimize yılda 3-4 tiyatro geliyor (f:1), Müzik bölümlerinde batı eğitimi veriliyor (f:1), Çağdaş Türk Müziği (f:1), Batıdaki müzisyenlerle iletişime geçmemiz (f:1), müziğimizi batıya duyurmamız (f:1), Türk halk ve sanat müziklerinin gelişmesi (f:1), çokseslilik ile tanışma (f:1), O dönem bestecilerinin bestelerinin hala süregelmesi (f:1), Bir bayanın şarkı söylemesi (f:1)</i>	22

Tablo 9'da görüldüğü gibi 2. Tema doğrultusunda öğretmenlere Cumhuriyet dönemi yeniliklerinin günümüze yansımaları sorulmuştur. Verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin en çok “Farklı müzik türlerinin ortaya çıkması (f:3)”, “Orkestraların yaygınlaşması” (f:3), “Günümüzde tam kavranamadı” (f:3) yanıtlarını verdikleri görülmüştür. Bunu “müzik okullarının çoğalması” (f:2), “Müziğin geniş kitlelere yayılması (f:2)” yanıtları izlemiştir. Aşağıda öğretmenlerin yaptıkları açıklamalardan örnekler yer almaktadır.

Öğretmen1:Adım adım tabi ki, nesil nesil insanlar bu eğitimi alarak bura, yani ondan önceki cumhuriyetten önceki Osmanlı döneminde kalkıp da bir bayanın müzik söylemesi, şarkı söylemesi durumu yoktu.

Öğretmen18: Yok malesef günümüze yansımaları. Özellikle çocuklarımızın durumu çok acı. Çocuklarımız çok bireyselleşti.

Tablo 10.

Bu gelişmelerin günümüz müzik eğitimine yansımaları

Tema	Kodlar	f
Cumhuriyet dönemi gelişmelerinin günümüz müzik eğitimine yansımaları	<i>Yansımaları vardır (f:15), güzel yansımaları var ama yeterli değil (f: 7), Türk müziği ve batı müziği sentezlendi (f:4), çağdaş uygulamalarla çağdaş müzik öğretmenleri ve sanatçılar yetişmeye başladı (f:4), başlangıç oldu, halen devam ediyor (f:3), Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası (f:3), klasik müziğin Türkiye’de de yapılabilmesi (f:3), halkın müzik hakkında daha çok bilgisi oldu (f:3), çağdaş çocuk şarkıları, kanonlar öğretiliyor (f:2), yansımaları yoktur (f:1), Atatürk’ün sanata verdiği önem öğreniliyor (f:1), kötü uygulamalar oldu (f:1), sadece batı müziği yapan, entellektüel kesime hitap eden müzik yapılması (f:1), çok sesli müziğin Türk müziği enstrümanlarıyla yapılabilmesi (f:1), çalgı tekniği ve nota bilgisi gelişti (f:1), köylere giden orkestralar (f:1)</i>	50

Tablo 10’da görüldüğü gibi 2. Tema doğrultusunda öğretmenlere Cumhuriyet dönemi gelişmelerinin müzik eğitimine yansımaları sorulmuştur. Verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin en çok “yansımaları vardır” (f:5) yanıtını verdikleri görülmüştür. Bunu sırasıyla “güzel yansımaları var ama yeterli değil (f: 7)”, “Türk müziği ve batı müziği sentezlendi” (f:4), “çağdaş uygulamalarla çağdaş müzik öğretmenleri ve sanatçılar yetişmeye başladı” (f:4), “başlangıç oldu, halen devam ediyor” (f:3) yanıtları izlemiştir. Aşağıda öğretmenlerin yaptıkları açıklamalardan örnekler yer almaktadır.

Öğretmen11: Evet, yansımalar var ama tam istenildiği gibi, yani açıkçası benim istediğim gibi veya birçok arkadaşımın duyduğuma göre istediği gibi değil, ama tabi ki de güzel gelişmeler var. Her geçen gün ilerleyen, gelişen bir eğitim sistemimiz var.

Öğretmen13: Yansımaları elbette var, yani biz şuanda müzik eğitimimizde çağdaş bir müzik eğitimi veriyoruz çocuklara.

Tablo 11.

Köy enstitüleri ve Halkevleri süreci devam etmesi durumunda günümüzdeki farklılıklar

Tema	Kodlar	f
Köy Enstitüleri ve Halkevleri süreci devam etseydi bunun yansımaları ne olurdu	<i>Daha gelişmiş toplum (f:10)</i> <i>Halk arasında müzik yaygınlaşırdu (f:7)</i> <i>Eğitim düzeyi daha yüksek (f:4)</i> <i>Olumlu yansırdu (f:3)</i> <i>Daha kaliteli öğretmenler (f:3)</i> <i>Köylümüz esaretten kurtulurdu (f:1)</i> <i>Köy kahvelerinde kütüphane olurdu (f:1)</i> <i>Köylüler opera ve batı müziğini bilirdi (f:1)</i> <i>İnsanlar daha etkin olurdu (f:1)</i>	31

Tablo 11’de görüldüğü gibi 2. Tema doğrultusunda öğretmenlere Köy enstitüleri ve Halkevleri süreci devam etseydi bunun yansımalarının ne olacağı sorulmuştur. Verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin en çok “*daha gelişmiş bir toplum*” (f:10) cevabını verdikleri görülmüştür. Bunu “*halk arasında müzik yaygınlaşırdu*” (f:7), “*eğitim düzeyi daha yüksek olurdu*” (f:4), “*olumlu yansırdu*”(f:3), “*kaliteli öğretmenler olurdu*” (f:3) yanıtları izlemiştir. Aşağıda öğretmenlerin yaptıkları açıklamalardan örnekler yer almaktadır.

Öğretmen 7: *Halk daha bilinçli olurdu. Bilinçli oldukça çocuğuna da çevresine de faydası olacaktır. Daha yaygın olurdu diye düşünüyorum ben.*

Öğretmen 3: *Bir kere köylümüz bu konuda esaretten kurtulurdu. Daha çağdaş olurdu. Her şeyden önce kahvelerimizde köylerde kütüphane olurdu ve insan daha bilinçli olurdu bugün sanata bakış açımız daha farklı olurdu. Şu anda köylünün yadırgadığı operayı veya Türk batı müziğini köylü daha yakından tanıyor olurdu. Tarlada çalışan Hasan ağadan üniversitede ki profesörümüz Mehmet Bey’e kadar herkes bu işin içinde bu süreci temsil eden nitelikte olurdu.*

SONUÇ

Çalışmada, Cumhuriyet’in ilk yıllarında müzik alanındaki yeniliklere yönelik müzik öğretmenlerinin görüşleri alınarak, yapılan yeniliklerin müzik adına ülkemizde yarattığı değişim, gerek eğitim gerekse toplum hayatındaki yansımalar ve günümüzdeki gelinen nokta açısından tahlil edilmeye çalışılmıştır. Sorulan sorular çerçevesinde konu ile ilgili olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmada müzik öğretmenlerine müzik alanında geçmiş-bugün-gelecek bağlamında sorular yöneltilmiştir. Verilerinin analizinden elde edilen sonuçlara dayalı olarak, Cumhuriyet öncesi dönem sorulduğunda saray müziğinin ön plana çıktığı, sanatın halkla ait bir olgu

olmadığı yanıtı ağır basmıştır. Cumhuriyet sonrasında ise müzik alanında yaşanan köklü değişimin nedeni çoğunlukla Atatürk'ün kişiliğine bağlanmıştır. Müzik öğretmenleri Atatürk'ün önderliğinde yapılan bu yeniliklerin günümüzde yansımaları olduğunu fakat bu konuda bir geriye gidiş olduğunu vurgulamışlardır. Savaştan yeni çıkmış bir ulusun o dönemde sanata ve sanatçıya bir bütçe ayırması, yurt dışına eğitilmek üzere öğrenci gönderilmesi ve bu alanda yeni kurumlar kurulması önemli atılımlardır. Genel olarak toplumun geniş kesimlerine yayılmaya çalışılan bu kültür hareketinin geçmişten günümüze tarihsel süreçleriyle değerlendirilmesi ve bu bilincin eğitim yoluyla gelecek kuşaklara taşınmasının önemini hala koruduğu görülmektedir. Uçan'ın (2005) da belirttiği gibi; Türkiye'de Cumhuriyet'in ilk altmış yılında, başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, devletin müzik eğitime verdiği önem; müzik eğitimiyle ilgili olarak yapılan yasal, tüzüksel, yönetmeliksel ve programsal düzenlemeler, bu alanda kurulan kurum ve kuruluşlar yapılan etkinlikler, geliştirilen maddi olanaklar, izlenen yaklaşımlar, uygulanan programlar, yetiştirilen insan gücü ve sonunda bireylerin ve giderek Türk toplumunun davranışlarında meydana getirilen değişiklikler büyük boyutlara ulaşmaktadır. Örgün eğitim düzeni dışındaki kurum ve kuruluşlarla halkın bu alanda harcadığı çaba, sağladığı katkı ve gösterdiği başarılar küçümsenmeyecek derecede büyüktür.

Çalışmanın sonucunda öğretmenlerin Cumhuriyet dönemi yeniliklerine dair örnekler verebildikleri ancak konuya yönelik olarak derinlemesine bilgi sahibi olmadıkları ortaya çıkmaktadır. Müzikte Türk Beşleri olarak bilinen ünlü sanatçılarımızı isim olarak neredeyse tamamının bildiği ancak çalışmalarını ve katkıları ile ilgili pek fazla fikirleri olmadıkları da ortaya çıkan sonuçlardan biridir. Öğretmenler bu durumun nedenini üniversitede bir dönem gördükleri Müzik Tarihi dersinde konuya kısaca yer verilmesine, bunun dışındaki derslerde yer verilmemesine ve genellikle zaman sıkıntısı nedeni ile müzik tarihi dersinde dahi konuya hiç değinilmemesine bağlamaktadırlar. Bu konulara yönelik bilgi eksikliğinin nedeninin Müzik Tarihi ders kitaplarında konuya yönelik yeterli bilgi bulunmaması ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

Müzik öğretmenlerinin konuya ilişkin bilinçlilik düzeylerinin yükseltilmesi için üniversitelerde konunun daha ayrıntılı ve öncelikli işlenmesi gerektiği açıktır. Çalışma bulgularından alınan sonuçlara göre müzik öğretmenlerinin büyük bir bölümünün bu çalışmalardan haberdar olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte öğretmenler Halkevleri ile günümüzde faaliyetlerini devam ettiren halkeğitim merkezlerini karıştırmışlardır. Aynı şekilde müzikle ilgili eğitim veren önemli kurumlardan biri olan köy enstitülerine yönelik yorumlamalarda, bu okullarda eğitim alan tanıdıkları olan öğretmenlerin konuya yönelik açıklamalarda bulunabilmesi de dikkat çekmektedir. Köy Enstitülerinden bir öğrenci mandolin

ve yöresel üç halkoyunu bilmeden mezun olamamaktadır. Buradan mezun olan bir öğretmen küçük yaşta çocuklara müzik anlamında temel oluşturabilecek niteliktedir. Öğretmenlerin büyük bir bölümü müzik eğitiminin geç yaşta müzik öğretmenleri tarafından başladığına yönelik tespitlerde bulunmuşlardır. Dolayısıyla köy enstitülerinin öğrencilerde küçük yaşlarda müzik algısı oluşturma adına önemi büyüktür. Bunu Köy Enstitüsü Müdürü Şerif Tekben şöyle dile getirmiştir: *“Okulların noksan tarafları onarılıyor, köye kaldırımlar yapılıyor. Halk türküleri mandolin sesleri, halaylar ve zeybek oyunları köylüleri çok sarıyor. Sonraki senelerde mandolinli öğretmen istemek için enstitüye kadar gelmişlerdir”* (Aydın, 2013). Tüm bunlardan hareketle müzikle ilgili önemli çalışmalar yapan halkevleri ve köy enstitülerinin ders kitaplarında yer almasının, müzik öğretmenliği bölümü okuyan öğrencilerin, yakın tarihimizde müzik alanındaki önemli gelişmelere yönelik bilinçlilik düzeyinin artırılması bakımından gerekli olduğu düşünülmektedir.

Diğer yandan Cumhuriyet döneminde ülkemizde önemli bir dönüşüm yaşanmış ve tüm sanat dallarında olduğu gibi müzik alanında da önemli kurum ve kuruluşlar oluşturulmuş ve devlet politikaları doğrultusunda sanata ve sanatçıya önemli yatırımlar yapılmıştır. Günümüzde müzik sanatında ülkemizi modern, çağdaş devletler düzeyine taşımak adına bu dönem yeniliklerinin kavranması ve sanatın bir toplum için önemi üzerinde durulması bir gerekliliktir. Bu açıdan araştırma bulgularından hareketle müzik öğretmenleri müziğin daha sağlıklı boyutta işlenmesi, öğrencilerde sanata yönelik farkındalık ve bilinç oluşturulması açısından eğitim politikalarının değişmesi ve bu derslerin toplumda değerli ve saygın bir boyuta taşınmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin müzik algısında en önemli etkenin aile olduğunu belirtmiş olsalar da, sanat derslerine olan algıda toplumun sanata olan bakışı açısından eğitim politikalarının önemi yadsınamaz boyuttadır.

Tüm bunlara ek olarak müziğin toplumun değişim ve dönüşüm dönemlerindeki rolünü de unutmamak gerekmektedir. Tarihsel süreç içerisinde müzik bütün rejimlerde başta olan iktidarlar tarafından çeşitli şekillerde kullanılmıştır. Nitekim Türkiye’de de bu durumun gerçekleştiği yadsınamaz. Türk toplumunda yaşanan acıların, olayların, savaşların müzik yoluyla ifadesi oldukça yaygın bir durumdur. Bununla birlikte 27 Mayıs ihtilali öncesinde DP’nin sıkıyönetim ilan ettiği illerde öğrencilerin hep bir ağızdan Gazi Osman Paşa’nın kahramanlığı için yazılan Plevne Marşı’nı değiştirerek *“Olur mu, Böyle olur mu?/Kardeş Kardeşi Vurur mu?/ Kahrolası diktatörler/Bu dünya size kalır mı?”* şeklinde hep bir ağızdan söyledikleri bilinmektedir (Bengi, 2013). Çanakkale savaşı için yazılan Çanakkale türküsü, hey Onbeşli Türküsü de halkın savaş dönemindeki acılarının ifadesine örnek olarak verilebilir.

Bunlardan yola çıkarak müziğin devlet katında da halk arasında da etkin bir ifade aracı olduğu görülmektedir. Türkiye'nin yakın tarihine baktığımızda "Türkiyem" şarkısının bizzat Kenan Evren'in isteği üzerine yazıldığı, şarkıyı o dönem seslendiren Müşerref Akay tarafından açıklanmıştır. Bu şarkının o dönemde mahkûmlara özellikle dinletildiği de belirtilmiştir (Akay, 2013).

Sonuç olarak, toplumların ilerlemelerinde, üretken, barışçıl ve kültürlü bireylerin yetiştirilmelerinde sanatın dolayısı ile müzik alanının önemli olduğu görülmektedir. İlerlemiş toplumlara bakıldığında sanatsal açıdan geliştikleri, eğitim politikalarında sanat derslerine önem verdikleri, sanatın değerli olduğu algısının devlet-toplum-aile açısından bir bütünlük oluşturularak sağlandığı görülmektedir. Ülkemizde müzik eğitimi anlamında sorunlar olduğu açıktır. Cumhuriyet'in ilanı ile başlayan sanat alanında evrensel boyutlu atılımların üniversite ve diğer eğitim basamaklarında yeterli derecede vurgulanması, toplumda müzik eğitiminin itibarlı bir hale getirilmesi, müzik derslerinin daha erken yaşta başlayarak eğitim sistemi içindeki yerinin artırılması ülkemizde toplumsal ve evrensel düzeyde ilerlemenin önünü açacak, bu atılımların devamını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akay, M. (2010). Bana O Şarkıyı 7 Paşa Yazdırdı. 30.08.2013 tarihinde <http://magazin.bugun.com.tr/o-sarkiyi-bana-7-pasa-yazdirdi-haberi/117506> adresinden erişildi.
- Akkol, M., L. (2008). *Türkiye'deki modernleşme sürecinde müzik*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alaner, A. B. (2000). *Tarihsel süreçte müzik*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Yayınları.
- Alpagut, U. (2013). Cumhuriyet'in ilk yıllarında müzik eğitiminin yaygınlaştırılması. *Milli Folklor Dergisi*, 25(97), 210-230.
- Altuner, H. (2007). "Türkiye'de sanat tarihi ve Cumhuriyetten günümüze sanat tarihi eğitimi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 156-167.
- Aydın, B., M. (2013). *Köy enstitüleri ve toplum kalkınması*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bengi, D. (2013). Müzikli İhtilal: Osman Paşa Marşı ve 27 Mayıs. 25.05.2013 tarihinde <http://www.bianet.org/biamag/siyaset/146896-muzikli-ihtilal-osman-pasa-marsi-ve-27-mayis> adresinden alınmıştır.

- Budak, O., A. (2006). *Türk müziğinin kökeni-gelişimi*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Demirtaş, B., ve Ulusoy, K. (2009). Cumhuriyetin ilk yıllarında iki önemli kültür politikası: halkevleri ve millet mektepleri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 1190-1208.
- Evcin, E. (2011). Atatürk'ün güzel sanatlara ve sanatçılara bakışı. *Atatürk Yolu Dergisi*, 47, 521-555.
- Sağır, T. (2003). Cumhuriyet dönemi müzik politikaları. *Ata Dergisi*, 11, 135-137
- Say, A. (2006). *Müzik tarihi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Selanik, C. (1996). *Müzik sanatının tarihsel serüveni*. Ankara: Doruk Yayıncılık.
- Şerafettin, T. (2000). *Türk kültür tarihi, Türk kültüründen Türkiye kültürüne ve evrenselliğe*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi*. Ankara: Evrensel Müzikeyi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005) *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (2. baskı). Ankara: Seçkin yayıncılık
- Zeyrek, Ş. (2006). *Türkiye'de halkevleri ve halkodaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.